

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VII. Rationibus probatur Theologorum sente[n]tia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

CAPVT VII.

Rationibus probatur Theologorum sententia.

HÆc igitur sententia dupliciter probari potest rationibus & exemplis. **PRIMA** ratio eiusmodi: Potestas ciuilis, subiecta est potestati spirituali, quando vtraque pars est eiusdem Reip. Christianæ; ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus, & disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale. omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica non solum, vt Christiana, sed etiam, vt politica, sit subiecta Ecclesiasticæ, vt **caus.** **PRIMO**, demonstratur ex finibus vtriusque. Nam finis temporalis subordinatur fini spirituali, vt patet: quia felicitas temporalis non est absolute vltimus finis, & ideo referri debet in felicitatem æternam: constat autem ex Aristotele lib. 1. Ethic. cap. 1. ita subordinari facultates, & subordinantur fines.

SECUNDO, Reges & Pontifices, Clerici & Laici, non faciunt duas Respub. sed vnã, id est, vnã Ecclesiam, sunt enim omnes vnũ corpus, Rom. 12. & 1. Corinth. 12. at in omni corpore, membra sunt connexa, & dependentia vnũ ab alio: non autem rectè asseritur, spiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à spiritualibus pendent, illi siquæ subiaciuntur.

TERTIO, si temporalis administratio impedit spirituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est subiectam esse temporalem potestatem spirituali.

Neque satisfaceret, qui responderet, teneri Principem illum ad mutandam rationem suæ administrationis, non propter subiectionem, aut subordinationem ad spirituales potestates, sed solum propter ordinem caritatis, quo tenentur antepone re maiora bona minoribus: Nam propter ordinem caritatis non tenetur vna Respub. pati detrimentum, ne simile detrimentum patiat alia Republica nobilior. Et vnus priuatus, qui tenetur dare omnia sua bona pro conseruatione suæ Republicæ, non tenetur tamen similiter facere propter

Rem.

Rempubicam alienam, quamuis nobiliorem. Cùm ergo teneatur Respublica temporalis pati detrimentum propter spiritualem, signum est, eas non esse duas diuersas, sed vnus & eiusdem partes, & vnã alteri subiectam.

Neque etiam valet, si quis dicat, Principem temporalem teneri pati detrimentum pro bono spirituali, nõ propter subiectionem ad Rempubicam spiritualem, sed quia alioqui noceret suis subditis, quibus malum est amittere spiritualia pro temporalibus: Nam etiamsi non subditi, sed homines alterius regni patiãtur notabile damnum in spiritualibus, propter administrationem temporalis alicuius Regis Christiani, tenetur ille mutare suum modum administrandi; cuius rei nulla alia ratio reddi potest, nisi quia sunt eiusdem corporis membra, & vnũ alteri subiectum.

SECUNDA RATIO; Respublica Ecclesiastica debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad suum finem. Tales enim sunt omnes Respublicæ bene institutæ: ergo debet habere omnem potestatem necessariam ad suum finem consequendum, sed necessaria est ad finem spiritualem potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus: quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, & euertere religionem, igitur & hanc potestatem habet.

ITEM, potest quælibet Respublica, quia perfecta, & sibi sufficiens esse debet, imperare alteri Reipub. non sibi subiectæ, & eam cogere ad mutandam administrationem, immò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando nõ potest aliter se defendere ab eius iniuriis, ergo multò magis poterit spiritualis Respub. imperare temporali Reipub. sibi subiectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter nõ potest bonum suum spirituale rueri. & hoc modo intelligenda sunt verba S. Bernardi lib. 4. de consideratione, & Bonifacij VIII. in extrauaganti, Vnam sanctam, de maiestate & obedientia, vbi dicunt, in potestate Papæ esse vtrumq; gladium. Volunt enim significare, Pontificem habere per se & propriè gladium spiritualem, & quia gladius temporalis subiectus est spirituali, posse Pontificem Regi imperare, aut interdicare vsum gladij temporalis, quando id requirit Ecclesiæ necessitas.

Sic enim habent B. BERNARDI verba, quæ Bonifacius imitatus est: *Quid tu* (inquit, Papam alloquens) *deus sperare gladium tentes quem semel iussus es ponere in vaginam. quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur arde- re Verbum Domini, dicentis sic; Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsit an nutu, etsi non tu manu euaginandus, alioquin si nullo modo ad te pertinet, dicentibus Apostolis; Ecce gladij duo hic: non respondit Dominus; Satis est, sed, Nimis est. Vterq, ergo Ecclesia, & immu- rialis scilicet gladius, & materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exercendus est. Ille sacerdotis, ut militis manu, sed sanè ad nutum Sacerdotis, & iussum im- peratoris. Vbi etiam notandum, quòd cum hæretici repugnant Bonifacij extrauagatē, ut erroneam, arroganter imp- rannicam (sic enim de ea passim loquuntur) monendi sint, ut cogitent eadem esse Bernardi verba in libris de consideratione, vbi tamen sine adulatione loquitur, ut Calvinus lib. 4. Instit. cap. 11. §. 10. dicat, ita loqui in libris illis Bernardum, ut veritas ipsa loqui videatur.*

TERTIA RATIO; Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, si ille conetur pertrahere liberos ad suam hæresim, vel infidelitatē: at iudicare, an Res pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissa cura religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum.

Probatum huius argumenti propositio ex cap. 17. Deut. ubi prohibetur populus eligere Regem, qui non sit de fratribus suis, id est, nō Iudæum, ne videlicet pertrahat Iudæos ad idolatriam, ergo etiam Christiani prohibentur eligere Regem non Christianum. Nam illud præceptum morale est, & naturali æquitate nititur. R V R S V M, eiusdem periculi & damni est eligere non Christianum, & non deponere nō Christianum, ut notum est: ergo tenentur Christiani non pati super se Regem non Christianum, si ille conetur auertere populum a fide. Adde autem istam conditionalem, propter eos Principes infideles, qui habuerūt dominium supra populum suum, antequam populus conuerteretur ad fidem. Si enim tales Principes non conentur fideles à fide auertere, non existimo posse eos priuari suo dominio. Quanquam contrarium sentit B. Tho-

B. Thomas in 2.2.q.10.art.10. At si isti idem Principes conentur auertere populum à fide, omnium consensu possunt & debent priuari suo dominio.

Quòd si Christiani olim non deposuerunt Neronem, & Dioclerianum, & Iulianum Apostaram, ac Valentem Arianū, & similes, id fuit quia deerant vires temporales Christianis. Nam quòd alioqui iure potuissent id facere, patet ex Apostolo 1. Corint. 6. vbi iubet constitui nouos iudices à Christianis temporalium caussarum, ne cogerentur Christiani caussam dicere coram iudice, Christi persecutore. Sicut enim noui iudices constitui potuerunt, ita & noui Principes & Reges propter eandem caussam, si vires adfuissent.

Præterea tolerare Regem hereticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam, est exponere religionem euidentissimo periculo. *Qualis enim est Rector ciuitatis, tales & habitantes in ea.* Ecclesiast. 10. vnde est illud: *Regis ad exemplum totus componitur orbis.* Et experientia idem docet; nam quia Hieroboam Rex idololatra fuit, maxima etiam regni pars continuò idola colere cœpit, 3. Reg. 12. & post Christi aduentum, regnante Constantino, florebat fides Christiana; regnante Constantino, florebat Arianismus; regnante Iuliano, iterum reffloruit Ethnicismus; & in Anglia nostris temporibus regnante Henrico, & postea Eduardo totum regnum à fide quodammodo apostarauit; regnante Maria, iterum totum regnum ad Ecclesiam rediit; regnante Helizabetha, iterum regnare cœpit Calvinismus, & vera exulare religio.

At non tenentur Christiani, immò nec debent cum euidenti periculo religionis tolerare Regem infidelem. Nam quando ius diuinum & ius humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est, seruare veram fidem & religionem, quæ vna tantum est, non multa: de iure autem humano est, quòd hùc aut illum habeamus Regem.

Denique, cur nõ potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem, si coniunx fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infideli, quando ille non vult manere cum coniuge Christiana, sine iniuria fidei, vt apertè deducit ex Paulo 1. ad Cor. 7. Innocentius

tius III. cap. Gaudemus, extra de diuortii: Non enim minor est potestas coniugis in coniugem, quàm Regis in subditos, sed aliquanto etiam maior.

QUARTA RATIO; Quando Reges & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum patre oppresso, vel tacito, vt scepra sua subiiciant Christo, & possunt se Christi fidem seruaturus & defensuros, etiam si bona regni perdendi: ergo quando fiunt hæretici, aut aliquando obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, & etiam deponi a participatu; nec vlla eis iniuria fiet, si deponantur. Nam nõ est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet, ait enim Dominus Lucæ 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, & filios, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Præterea Ecclesia nimis grauiter erraret, si admitteret aliquem Regem, qui vellet imperare fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, ac euertere religionem.

QUINTA RATIO; Cùm Petro dictum est: *Pascere*, Joannis vlt. data est illi facultas omnis, quæ est pastoris necessaria ad gregem tuendum: at pastoris necessaria est potestas triplex, nimirum; Vna circa lupos, vt eos arceat omni ratione qua poterit; Altera circa arietes, vt si quâdo cornibus lædant gregem, possit eos recludere & prohibere, ne gregem vitæ præcedât; Tertia circa oues reliquas, vt singulis tribuat convenientia pabula: ergo hæc triplicem potestatem habet summus Pontifex.

Ergo tria ducuntur argumenta ex hoc loco: **PRIMUM;** lupo, qui Ecclesiam Domini vastant, hæretici sunt, vt patet ex illo Matthæi 7. *Attendite à falsis Prophetis, &c.* Si ergo Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupo, id est, ex Christiano fiat hæreticus, poterit pastor Ecclesiæ eum arceat per communicationem, & simul iubere populo, ne eum sequatur, ac proinde priuare eum dominio in subditos.

ALTERVM verò sit, potest pastor arietes furiosos destruentes ouile, separare & recludere, Princeps autem est aries furiosus destruens ouile, quando est Catholicus fide, sed adeo malus, vt multum obsit religioni & Ecclesiæ; vt si Episcopus

tus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit pastor Ecclesiarum eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

TERTIUM argumentum est, potest pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis cōuenit: Ergo potest ac debet Pontifex omnibus Christianis ea iubere, atque ad ea cogere, ad quæ quilibet eorum, secundum statum suum, tenetur, id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendēdo Ecclesiam, puniendoque hæreticos & schismaticos, vt Augustinus docet in epist. 50. ad Bonifacium, Leo ep. 75. ad Leonem Augustum, & Gregorius lib. 2. epist. 61. ad Mauritium: Ergo potest, ac debet Regibus iubere, vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasque commodas rationes. Vide plura apud Nicolaum Sanderum lib. 2. cap. 4. de visibili Monarchia, vbi etiam multa ex iis, quæ diximus, inuenies.

CAPVT VIII.

Idem probatur exemplis.

NUNC ad exempla veniamus. **PRIMUM** est 2. Paralyp. 26. vbi legimus, Oziam Regem, cum Sacerdotum officium vsurparet, à Pontifice fuisse de templo eiectum, & cum propter idem peccatum lepra à Deo percussus fuisset, coactum etiam fuisse ex vrbe discedere, & regnum filio renunciare. Quodenim non sponte sua, sed ex sententia Sacerdotis vrbe, & regni administratione priuatus fuerit, patet, nam legimus Leuitici 13. *Quicūque, inquit Lex, maculatus fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis, solus habitabit extra castra.* Cum ergo hæc fuerit lex in Israël, & simul legamus 2. Paralyp. 26. Regem habitasse extra urbem in domo solitaria, & filium eius in vrbe iudicasse populum terræ, cogimur dicere, fuisse eum ad arbitrium Sacerdotis separatum, & consequenter regnandi auctoritate priuatum. Si ergo propter lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & regno priuare, quare id non poterit modò propter lepram spiritualem, id est, propter hæresim, quæ per lepram figurabatur, vt Augustinus docet